

BAŞYAZI

EDITORIAL

Çevreci Kütüphanecilik

Küresel geleceğimiz, sürdürülebilir kalkınmaya bağlıdır. Bu da, zekamızı, yaratıcılığımızı ve uyumlanma yetimizi - ve enerjimizi- ortak geleceğimize hasretme istek ve yeteneğimize bağlıdır. Bir seçim yapmak bizim elimizdedir.

(WCED, Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu, 1987)⁽¹⁾

Aslib'in yayınladığı *Current Awareness Abstracts*'in Ocak 1994 sayısını incelerken bir makale dikkatimi çekti. C. Atton tarafından yazılmış olan makale "Yeşil kütüphanecilik" başlığını taşıyordu⁽²⁾. Aynı günlerde Çevre Bakanlığı Çevre Eğitimi ve Yayın Dairesi Başkanlığı'ndan gelen bir yazı konuya duyduğum ilgiyi pekiştirdi. Çevre Bakanlığı'nın "Gönüllü Kuruluşlarla İşbirliği Toplantısı" hakkında bilgi veren yazı, ayrıca "Ulusal Çevre Andı"nın imzaya açılması önerisini içeriyordu.

Endüstri toplumunda, insanlığın kendi geleceğini tehlikeye atacak bir biçimde doğaya zarar verdiği gerçeği 70'li yıllarda, önce akademik çevrelerin gündemine girdi ve üniversitelerde "Çevre Bilimi Merkezleri" kurulmaya başlandı⁽³⁾. 80'li yıllarda ise çeşitli çevre hareketleri yoluyla çevre bilinci yaygınlaştı. Chernobyl olayının bu bilincin gelişmesinde önemli rolü olmuştur. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'nde, kamu oyu yoklamalarına göre nükleer enerjiye karşı olanların oranı 1982 yılında %46 iken, Mayıs 1986'da bu oran %69'a çıkmış, Chernobyl'le ilgili ayrıntılı bilgi edinildikten sonra, iki hafta içinde bu oran %83'e yükselmişti⁽⁴⁾. Tabandan gelen bu bilinc ve tepki, her görüşten siyasi partiyi de çevre konusunu politik programlarına almaya zorlayacak boyutlara ulaşmış bulunuyor. Artık sürdürülebilir kalkınmadan söz ediliyor. Sürdürülebilir kalkınma, "gelecek kuşaklar için, dünyaya zarar vermeden zenginlik yaratmaktır"⁽⁵⁾.

Çevre ile ilgili yayınları karıştırmaya başlayınca, küresel olarak insanlığın gündeminde önemli yer tutan bu konuya eğilmekte geciktiğimiz kaygısına kapıldım birden. Geçen yıl Kütüphane Haftası'nda Ankara Şubemizin "Kütüphaneciler Ormanı" kurma girişimi gerçekten anlamlıydı ve o ormanı hiç kuşkusuz yaşatmalıyız. Bunun ötesinde Türk Kütüphaneciler Derneği, bir sivil toplum örgütü olarak neler yapabilir? Kütüphane yöneticileri neler yapabilir? Biz, kütüphanecilere düşen görevler nelerdir? Çevreci bir meslek politikası oluşturabilir miyiz? sorularını daha fazla gecikmeden irdelememiz gerektiğini düşünmeye başladım. Hepimiz bu konuda düşünce üretmeliyiz.

Atton, yukarıda değindiğim özde iletildiğine göre, çevreci kütüphaneciliğin, İngiltere'de, meslek grubu içinde ciddiye alınmadığı savından yola çıkarak, geri dönüştürülmüş kağıda basılmış kitapları satın almak, bir kitap alırken bunun bir ağaca malolduğunu düşünerek üzülme gibi bir yaklaşımın haklı olarak alay konusu olduğunu vurgulamakta ve toplumsal çevreci kütüphanecilik kavramını ortaya atmaktadır. Atton⁽⁶⁾'a göre

Kütüphaneler hizmet verdikleri topluluğun tümünün gereksinimlerini karşılamalı ve bu topluluk tarafından paylaşılan ve serbestce tekrar tekrar yararlanılan dermelerini en verimli biçimde kullanmalıdırlar. Çevreci kütüphanecilik daha geniş bir anlam taşıyan çevreci hareketin bir parçasıdır ve daha kapsamlı toplumsal öncelikleri gerektirir. Toplumsal çevreci kütüphanecilik, tüm toplum için toplumsal ve çevresel adaleti öngören bir anlayışla sürdürülebilir ürünleri ve tüketimi teşvik edecektir.

Çevreciliğin geniş toplumsal boyutlarıyla ele alınması önerisine katılmamak elde değil. Ancak, geri dönüştürülmüş kağıt kullanmak, kağıt çöpleri ayrı toplamak gibi uygulamaları da küçümsemek gerekir. James ve Suzanne LaRue⁽⁷⁾'nin önerdiği gibi çevreci yaklaşımı üç alanda ele alabiliriz. Kişisel olarak çevreci bir tavır içinde olmak, iş ortamında çevreci davranmak, ve çevre ile ilgili bilgi hizmeti sunmak. İş ortamında çevreci bir tavır, yeni binaların yapımında enerjiyi verimli kullanmaya elverişli bir tasarımdan, günlük iş yaşamında, bilgisayar ortamında oluşturulmuş belgeleri gerekmedikçe kagıda aktarmamaya ve bilgisayarları kullanılmadıkları zaman kapatmaya uzanan bir dizi önlemi içerebilir. Elkington ve arkadaşları⁽⁸⁾ The green business guide adlı kitaplarının önemli bir bölümünü iş ortamı, personel yönetimi, kurum içi iletişimde çevreci yaklaşımlara ve sürdürülebilirlik gündemine ayırmışlar. Görüş ve önerilerini burada aktarmak bu yazının sınırlarını ne yazık ki aşıyor. Tüm yönetici konumundaki meslektaşlarıma bu kitabı öneririm. Öte yandan toplumda çevre bilincinin gelişmesine, dermelerimizde kullanıcılarımız için çevre ile ilgili

yapıtlara yer vererek katkıda bulunabiliriz. Hiç kuşkusuz, pek çok kütüphanemiz halihazırda bu tür uygulamaların içinde olabilirler. Bu uygulamalarla ilgili bilgiler bize ulaşırsa bunları yayınlayarak diğer meslektaşlarımızın da esinlenmelerini sağlayabiliriz.

Dernek olarak, Şubelerimizde ve kütüphanelerde çoğaltılarak imzaya açılmak üzere arka dış kapakta "Ulusal Çevre Andı"nı yayınlayarak ilk adımı atmış bulunuyoruz. İlgi göstereceğinizi ve çok sayıda imza toplanması için çaba göstereceğinizi umuyoruz. Toplanan imza sayısı her bir şube ve kuruluş tarafından Genel Merkezimize bildirildiği takdirde kamuoyuna bir açıklama yapmamız da mümkün olacaktır. Gelecek kuşaklara yaşanabilir bir dünya bırakma çabalarına meslek grubu olarak katkıda bulunmak için elele verelim.

* * *

Çalışmalara katılamaması nedeniyle Kemal Sevgisunar Genel Yönetim Kurulu'ndan çıkarılmış, yerine yedek üyeye çağrı yapılmıştır.

* * *

Mayıs ve Haziran aylarında şubelerimiz genel kurullarını topluyorlar. Tüm Şube Yönetim Kurullarına yeni dönemde başarılar diliyoruz. Ayrıntılarını Kütüphane Haftası Açılış Konuşmamda bulacağınız üzere, bu yıl Derneğimiz Genel Kurul Toplantısı öncesinde bir bilimsel toplantı düzenlemeyi planlıyoruz. Bu toplantıya ilgi göstereceğinizi ve toplantının mesleki gelişimimize katkılı olacağını umuyoruz. Genel Kurul gündeminde ise, Derneğimize daha dinamik bir yapı kazandırmayı hedefleyen bazı tüzük değişikliği önerilerinin incelenerek karara varılması da yer alacaktır. Delegelerin tüzüğü inceleyerek gelmeleri sağlıklı kararlar alınması açısından yararlı olacaktır. Giderek güçlenen bir TKD için yüksek katılımlı bir Genel Kurul'da buluşmak üzere, sevgiyle, dostlukla.

Selma (Alpay) Aslan

Notlar

1. Joy A Palmer. "Towards a sustainable future", in *The environment in question*, ed. by David E Cooper / Joy A Palmer. London: Routledge, 1992. 181.s.
2. "Green librarianship. Atton, C. Assistant Librarian, 86(11) Nov. 1993, 166-167", *Current Awareness Abstracts*, 11 (1) Jan/Feb 1994, s.1.

3. John Young. *Post environmentalism*. London: Belhaven Press, 1990. 173.s.
4. a.e. 173.s.
5. John Elkington, Peter Knight & Julia Hailes. *The green business guide*. London: Victor Gollancz, 1992. 245.s.
6. Aslib...
7. James LaRue & Suzanne LaRue. "The green librarian" *Wilson Library Bulletin*, 65 (6) Feb 1991, 27-33.
8. Elkington...169- 231. ss.